

NKÚ: Na dokončení pozemkových úprav bude třeba ještě téměř 150 mld. Kč a 50 let.

Náklady přitom plně hradí stát

13.1.2025 - | Nejvyšší kontrolní úřad

Na pozemkové úpravy vynaložil stát v letech 1991 až 2023 celkem 36,2 mld. Kč. Komplexní pozemkové úpravy byly ke konci roku 2023 dokončeny na jedné čtvrtině z celkem 12 232 katastrálních území. Na 9 186 katastrálních územích doposud provedeny nebyly. Ukázala to kontrola NKÚ zaměřená na peněžní prostředky státu a EU určené na pozemkové úpravy. Podle kontrolorů Ministerstvo zemědělství (MZe) nemá ucelenou informaci, kolik peněz bude potřeba k dokončení pozemkových úprav. NKÚ hrubým odhadem tuto částku vyčíslil na téměř 150 mld. Kč (v dnešních cenách). Náklady přitom plně hradí stát.

Pokud by byl zachován stávající způsob financování, průměrná výše ročních výdajů (za posledních 10 let cca 1,9 mld. Kč) a současné tempo pozemkových úprav, bylo by k jejich dokončení na zbývajících katastrálních územích třeba ještě nejméně 50 let.

Náklady na pozemkové úpravy hradí v ČR v plné míře stát, ačkoliv zákon umožňuje finanční zapojení obcí a vlastníků pozemků. Jak NKÚ zjistil, např. v Bavorsku je státní příspěvek na pozemkové úpravy poskytován do výše 75 %, resp. 65 % (na úpravu vinic). Zbýlých 25 % (resp. 35 %) nákladů hradí obce a zemědělci.

Pozemkové úpravy představují kontinuální proces, kdy i v budoucnu bude probíhat dělení a scelování pozemků. Do procesu budou dále vstupovat noví vlastníci, dopady vyvolané klimatickými změnami apod. To bude permanentně vyžadovat další finanční prostředky nad rámec uvedeného odhadu, zejména ze státního rozpočtu. Z kontroly vyplynulo, že MZe a Státní pozemkový úřad (SPÚ) sice vypracovaly strategické a koncepční materiály, ani jeden z nich však neposkytuje informace o budoucím rozsahu pozemkových úprav. MZe soustavně nesledovalo a nevyhodnocovalo účelnost a hospodárnost vynaložených peněžních prostředků na pozemkové úpravy, čímž neplnilo zákonem stanovené povinnosti.

Pro evidenci dat o provedených pozemkových úpravách využívaly MZe a SPÚ veřejně dostupnou aplikaci Přehled pozemkových úprav, která byla součástí portálu eAgri. Podle zjištění NKÚ tato veřejně dostupná aplikace podávala nespolehlivé údaje o provedených pozemkových úpravách. Více než 68 % záznamů obsahovalo neúplná a chybná data. Např. rozptýl nákladů na jeden běžný metr polní cesty činil 1,47 Kč až 144 478 173 Kč. Na vytvoření a správu aplikace bylo vydáno 6,15 mil. Kč. Tyto peníze byly podle NKÚ vynaloženy neúčelně. Od ledna 2025 by měl být plně v provozu nový informační systém pro řízení a plánování pozemkových úprav. NKÚ v té souvislosti upozorňuje, že SPÚ nedisponuje jinou ucelenou databází než stávajícími chybnými daty v aplikaci Přehled pozemkových úprav.

Jedním z hlavních cílů pozemkových úprav je v co největší možné míře reagovat na klimatickou změnu. Jak se uvádí ve Strategii resortu Ministerstva zemědělství ČR do roku 2030, narůstající teplotu a její výkyvy a hydrologické extrémy v podobě epizod sucha a povodní lze považovat za důsledky, na které je potřeba se adaptovat. Kontrola NKÚ ukázala, že od roku 2013 vynaložil Státní pozemkový úřad 80 % disponibilních peněžních prostředků, tedy 12 mld. Kč, na výstavbu či rekonstrukce polních cest; na environmentální opatření vydal 3,3 mld. Kč. MZe ani SPÚ navíc nesledovaly a nevyhodnotily, zda na základě provedených pozemkových úprav za těchto 3,3 mld. Kč

došlo ke snížení negativních dopadů klimatických změn.

Pozemkovými úpravami se ve veřejném zájmu prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, aby se zlepšila jejich využitelnost a přístupnost. Nedílnou součástí pozemkových úprav jsou ekologická, protierozní, vodohospodářská a krajinná opatření. Jejich cílem je rovněž zlepšení kvality života na venkově, ochrana životního prostředí a půdního fondu či adaptace na změnu klimatických podmínek. Účastníky pozemkových úprav jsou vlastníci pozemků, obce a další osoby, jejichž práva jsou pozemkovými úpravami dotčena.

Přehled realizovaných polních cest či katastrálních území, kde je již ukončeno správní řízení k pozemkové úpravě, a jiné podrobnosti najdete v této interaktivní příloze.

<https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/nku:-na-dokonceni-pozemkovych-uprav-bude-treba-jeste-temer-150-mld--kc-a-50-let--naklady-pritom-plne-hradi-stat-id14479>